

Skolmåltider förr och nu (målgrupperna är lågstadielever och seniorer, nät- eller närundervisning)

Power Point-presentationen innehåller bilder av skolmåltider förr och nu. Äldre bilder betonas. Syftet är att utifrån bilderna diskutera hur skolmåltider har sett ut förr och hur de ser ut nu. Vilka skillnader och likheter finns det och vad har hållbar utveckling med skolmåltider att göra? Presentationen kan användas som sådan i början av en workshop/lektion för att stimulera diskussion, eller också kan presentationen anpassas efter egna behov och användas för nyttiga idéer. Tanken är att **man i workshop utöver själva materialet ska kunna använda museets egna samlingar, samlingsföremål, arkivdokument och muntlig historia.** Förutom skolelever deltog seniorer i projektet som genomfördes av hotell- och restaurangmuseet, och baserat på mottagen återkoppling var det bästa i projektets workshops möjligheten att få möta personer i olika åldrar och utbyta idéer och erfarenheter.

Man kan börja med en kort historik över skolmåltider, till exempel genom att titta på en video om skolmåltider: <https://www.youtube.com/watch?v=hkcUQLaDEBo>

Bilderna 2–7.

- Fotografier från olika tidsåldrar kan användas för att diskutera till exempel ämnena i fråga, och seniorer kan dela med sig av sina egna erfarenheter och minnen som bilderna väcker. Förutom bilder kan museets samlingar eller annat material användas.
 - Vilka skillnader och likheter kan man se i de gamla bilderna jämfört med idag?
 - Hur har måltiderna organiserats vid olika tidpunkter? Var och hur har man ätit skolmat?
 - Vilken typ av maträtter har det erbjudits?
 - Varför säger man i videon att skolmat är underbar men ibland lite motbjudande?
 - Hur skiljer sig barnens kläder på de gamla bilderna från dagens klädsel, kan man vara barfota i skolan idag? Varför var man det då?
 - Varför ser barnen så allvarsamma ut?
 - Var och när gick seniorer i skola?
 - Vilken typ av skolmat fanns det då? Vilken typ av mat erbjöds det?
 - Vilka var reglerna för skolmåltider? Skulle man vara tyst, var man tvungen att äta allt?
 - Skulle man ta med sig måltidsingredienser till skolan, till exempel bär?

Obs! Samtidigt berättas det att Finland var det första landet i världen som införde kostnadsfria skolmåltider för alla som omfattades av läroplikt, och följderna av detta för jämställdheten. Mer information på t.ex. <http://www.elo-saatio.fi/blog/2018/11/09/aikamatka/>

Bild 8. Video om skolmåltider

- Slutligen kan eleverna ställa frågor till seniorer om de har några frågor efter diskussionerna. Om det rör sig om ett projekt med flera möten instrueras eleverna att göra en video. Avsikten är att eleverna ska göra en video där de presenterar sina egna skolmåltider för seniorerna (t.ex. hurdan matsal skolan har, vilken typ av mat som serveras, hur matsalen fungerar, vad eleverna har för favoritmat, har man t.ex. koll på matsvinn osv.). Om det rör sig om ett enda möte kan man ha gjort videon i förväg och då kan man se videon nu. Om mötet sker på skolan, istället för på distans eller på museet, kan seniorer kanske delta i skolmåltiden och äta tillsammans med barnen, så att barnen kan presentera dagens skolmåltider för dem rent praktiskt så att man äter tillsammans.

Bild 9. Vad skulle du berätta om skolmåltider? (Aktuellt om det handlar om ett projekt med flera möten)

- Eleverna kan göra var för sig eller tillsammans ett arbete där de tillsammans berättar om skolmåltidernas betydelse på sitt eget sätt. Om projektet utförs på distans kan arbetet exporteras till Padlet-plattformen (www.padlet.com), där till exempel en virtuell utställning om skolmåltider

kan sammanställas. Exempelvis kan skolmåtminnen från seniorer och en video som eleverna gör också exporteras till samma plattform. I slutet av projektet kan en fjärrutställning organiseras!

Idéer kring innehåll för projekt med flera möten

- Låt oss bekanta oss med skolmåltider i olika länder, bra tips t.ex. på webbplatsen: <http://www.elo-saatio.fi/blog/2018/11/12/kouluruokailu-meilla-ja-muualla/>
- Tänk tillsammans på hur hållbar utveckling återspeglas och har återspeglats i skolmåltider, t.ex.
 - **Ekologiskt hållbar utveckling:** användning av grönsaker, minskning av matsvinn, återvinning av avfall.
 - Äter man mycket vegetarisk mat på skolan, finns det dagar med vegetarisk mat?
 - Varför undviker man matsvinn?
 - Pratades det om dessa saker under seniorernas skoltid?
 - **Kulturellt hållbar utveckling:** förmedling av mattraditioner, teman och högtider, omfattande av nya mattraditioner och matkulturer, uppskattning av mat.
 - Vilka mathögtider firas i din skola? (Jul, påsk, vad mer? Finns det helgdagar relaterade till andra matkulturer?)
 - Vilka mathögtider firade man under seniorernas skoltid? Vad åt man då?
 - Om maten är konstig, smakar du på den?
 - **Socialt hållbar utveckling:** skapar jämlikhet (särskilt förr i tiden gjorde det möjligt för barn från familjer med låg inkomst att gå i skolan, idag är läget samma i många andra länder som i Finland), gratis och samma för alla -> sällsynt i världen, hälsosam, man lär sig bra matvanor, man äter tillsammans.
 - Vad är positivt med skolmåltiderna i Finland?
 - Varför är skolmåltider i Finland kostnadsfria för familjer? (Man vill att alla skolelever ska ha en balanserad måltid för att orka studera).
 - Vad är den viktigaste regeln när det kommer till måltider?
 - Får man prata?
 - Uppmärksammar eleverna tallriksmodellen?
 - Fanns det en tallriksmodell under seniorernas tid eller fick man vägledning i vad man ska äta?
- Skolmåltider lever med tiden och förändras på samma sätt som hela matkulturen. Skolmat har också påverkats av andra matkulturer, och detta har ökat användningen av olika ingredienser och särskilt kryddor i skolmaten. Man kan fundera över mångfalden i matkultur genom sinnesbaserade uppgifter och samtidigt öka viljan att prova olika maträtter.
 - Mer information t.ex. <https://www.ruokatutka.fi/artikkelit/makukoulu-aistit-kayttoon/> eller <https://syohyvaa.fi/makukoulu/>